

Türkiye'nin 2002 Atina Sözleşmesi'ne

Taraf Olmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Yayımlandı

3/4/2017 tarihli Resmî Gazete'de “1974, Yolcuların ve Bagajlarının Deniz Yolu ile Taşınmasına İlişkin Atina Sözleşmesine Ait 2002 Protokolünün¹ Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair 6990 sayılı Kanun” yayımlanmıştır. Bu Sözleşme, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1247 vd.'de öngörülen Deniz Yoluyla Yolcu Taşıma Sözleşmesi hükümlerinin mehzazıdır.

13/12/1974 tarihinde Atina'da kabul edilen Sözleşme'nin 1/11/2002 tarihli Protokolü, 23/4/2014 tarihinde milletlerarası hukukta yürürlüğe girmiştir. Sözleşme'nin bu Protokol ile değiştirilmiş hâlinin, “2002 Yolcuların ve Bagajların Deniz Yolu İle Taşınmasına İlişkin Atina Sözleşmesi” olarak anılacağı Protokol'ün 15'inci maddesinde belirtilmiştir.

2002 tarihli Sözleşme'ye bugün itibarıyla dünya deniz ticareti filosunun yaklaşık % 44.27'sini oluşturan 27 Devlet taraftır².

6990 sayılı Kanun'un gerekçesi şu şekildedir³: “28 Ekim-1 Kasım 2002 tarihleri arasında Londra'da Uluslararası Denizcilik Örgütü'nde (IMO) yapılan konferansta “1974, Yolcuların ve Bagajlarının Deniz Yolu ile Taşınması Hakkındaki Atina Sözleşmesi”ne ait 2002 Protokolü kabul edilmiştir. PAL 74 Sözleşmesinde önemli değişiklikler yapan ve mali limitleri yükselten 2002 tarihli Protokol, 10 devletin taraf olmasından 12 ay sonra yürürlüğe girecektir.

2002 Protokolü'nün en önemli yeniliği, mecburi sigortayı kabul etmesidir.

Bu Protokol, AB Komisyonu tarafından da dikkatle izlenmiş, getirmiş olduğu evrensel standartlar nedeniyle, 23.11.2005 tarihinde AB Komisyonu tarafından “Deniz Ulaşımı Güvenliği” Üçüncü Paketi ilan edilmiştir. Söz konusu pakete göre, AB üyesi devletler, iç hukuklarını 2002 Protokolü ile uyumlaştıracaklardır.

¹ Protocol of 2002 to the Athens Convention relating to the Carriage of Passengers and their Luggage by Sea, 1974

² Bu bilgi Sözleşme'ye Taraf Devletleri tespit etmek için düzenli olarak güncellenen IMO belgesinden alınmıştır bkz. IMO, Status of multilateral Conventions and instruments in respect of which the International Maritime Organization or its Secretary-General performs depositary or other functions, <http://www.imo.org/en/About/Conventions/StatusOfConventions/Documents/Status%20-%202017.pdf>, s. 313 vd.

³ Bkz. 1974, Yolcuların ve Bagajlarının Deniz Yolu ile Taşınmasına İlişkin Atina Sözleşmesine Ait 2002 Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı (1/470) ve Dışişleri Komisyonu Raporu, TBMM, Yasama Dönemi: 26, Yasama Yılı: 1, Sıra Sayısı: 152.

2002 Protokolü'nün ayırıcı vasfı, taşıyanın sorumluluğuna ilişkin bir rejim öngörmesidir.

2002 Protokolü, taşıyanın sorumluluğunu ayrıntıları ile belirleyerek, sorumluluk rejimlerini mücbir sebep, olağanüstü hal ve üçüncü kişinin kasıt veya ihmaline bağlayan, munzam zararların varlığı halinde sorumluluk limitlerinin artırılmasına cevaz veren bir yapıya sahiptir.

2002 Protokolü, uluslararası taşıma yapılması halinde uygulanmaktadır. Buna göre, deniz yolu ile yolcu ve bagajlarını taşıma sözleşmenin hareket yeri bir devlette, varma yeri başka bir devlette ise veya hareket yeri ve varma yerinin aynı devlet olmasına karışık, gemi başka bir devlet limanına fiilen uğramasa dahi bu sefer uluslararası taşıma niteliği taşımaktadır.

Deniz yolu ile yolcu ve bagajlarını taşımanın uluslararası taşıma niteliğinden başka 2002 Protokolüne taraf devlet bayrağı taşıması, böyle bir devletin siciline kayıtlı olması, söz konusu taşıma sözleşmenin taraf devlette yapılmış olması, geminin hareket veya varma yerinin taraf devlet olması gerekmektedir.

Protokol, Türkiye tarafından kabul edildikten sonra uluslararası nitelik taşıyan deniz yolu ile yolcu ve bagajlarının taşınmasında aşağıdaki şartlar çerçevesinde uygulama alanı bulacaktır:

- Deniz yolu ile yolcu ve bagajlarını taşıma sözleşmenin ifa edileceği gemi, Türk Bayrağı çekme hakkından yararlanmış, Milli Gemi Siciline (MGS) ve Türk Uluslararası Gemi Siciline (TUGS) tescil edilmiş olmalıdır.

- Deniz yolu ile yolcu ve bagajlarını taşıma sözleşmesi, Türkiye'de veya diğer taraf devlette imzalanmış olmalı; sözleşmeyi ifa edecek geminin hareket yeri veya varma yeri Türkiye veya diğer taraf devlet olmalıdır.

Yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK) hükümlerinin yurt içinde ve dışında, PAL 2002 Sözleşmesine paralel olarak uygulanması, yolcuların ve bagajlarının taşınması konusunda uluslararası hukuk ile paralellik sağlanması ve milli menfaatlerimiz bakımından ilgili TTK hükümlerinin uluslararası hukuk çerçevesinde ileri sürülebilmesi için PAL 2002 Sözleşmesi'ne taraf olunmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.”

2002 tarihli Sözleşme, Protokol m. 20 f. 2 uyarınca katılma belgesinin tevdi makamına sunulmasından üç ay sonra yürürlük kazanacaktır. Türkiye hakkında bu süreç, 6990 sayılı Kanun'u yürütmekle yetkili olan Bakanlar Kurulu'nun Milletlerarası Sözleşme'ye katılmamız yolunda karar alması sonrasında başlayacaktır. Sözleşme'nin Türkçe tercümesi Bakanlar Kurulu Kararı'nın ekinde yayımlanacaktır. 6990 sayılı Kanun'un Tasarısı'nın ekinde 2002 tarihli Protokol'ün tercümesine yer verilmiştir, tercüme için bkz. <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss152.pdf>.